

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Péterfia-utca 977.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Előfizetési felhívás s néhány búcsúszó. Csiky Lajos. — A haza- és vallásszeretet. Egy világi ember. — Iskola ügy. A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon. Jámor Lajos. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta.

Előfizetési felhívás s néhány búcsúszó!

Lapunk a holnap kezdődő 1893. évvel tizenharmadik évfolyamába lép.

Megerősödvé kezd meg a jövő évvel további pályafutását, mert megerősödik szerkesztősége, mely gondoskodott arról, hogy nagyszámú munkatársakkal vegye magát körül úgy a szorosán vett egyházi, mint az iskolai ügyek terén munkálkodó férfiak közül.

Lapunk megnagyobbodik, a mennyiben az eddigi egy ív helyett ezentúl másfél íven fog megjelenni s külön színes borítékban küldjük azt meg előfizetőinknek, a mely borítékon különféle, de Lapunk komolyságát soha nem sértő üzleti hirdetéseket fogunk közölni.

Jövő évbéli szerkesztő-társam nevében is előfizetési felhívást hirdetek megújulandó Lapunkra, a „Debreczeni Protestáns Lap“-ra. Ára egy évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona), egy negyed évre 1 frt 50 kr (3 korona) leend.

Midőn ezen számmal bevégezek hat évet, mely alatt mint felelős szerkesztő egyedül működtem, lehe-

tellen, hogy köszönetet ne mondjak mindazon barátainknak, lelkész- és tanártársaimnak, kik nehéz körülmények között is szívesek voltak engemet e Lap szerkesztésében erkölcsi és szellemi munkájokkal támogatni. Nevök feledhetetlenül föl van vésve emlékezetemben, s szívesen beismerem, hogy nélkülök e Lapot csak eddigi szellemi értékében is föntartani merő lehetetlenség lett volna rám nézve.

Egy elterjedt Lap szerkesztősége hasonlít az emberi test szívkamarájához, melybe minden tájról összefut a testet mozgató és tápláló vér. Legyen ilyen a mi, jövő évben szerkesztendő Lapunk, hogy találkozzék ebben, mint központi helyen egyházi és iskolai életünk minden fontosabb mozzanatának ér-lükettése, hogy élet induljon ki ebből s viruló tenyészlet kelhessen mindazon kérdések és tárgyak körül, melyeket e Lap felölelend és meg fog vitatni.

Ezen jó kívánattal veszek búcsút Lapunk t. olvasó közönségétől, melynek támogatását, jóakarátát tisztelettel kérem továbbra is, hogy szerkesztő társammal együtt sikerrel végezhessek a reánk váró terhes munkát, melyen legyen Istennek áldása!

Debreczen, 1892. decz. 31.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

A haza- és vallásszeretet.

(Vége.)

Azt mondjátok ti, hitetlen testvéreim a többek között, hogy az emberi szervezethez kötött szellemi erő lényegében csakugyan feltétlenül benne van a végnélküli tökéletesedetésnek a jellege, de nem az egyes ember, kinek lelke mihelyt kimégyen, szomorúan tapasztaljuk, menten hamuvá lesz, hanem az összes emberiség számára, hogy az egyes népesaládok is csak mindmegannyi sejtek abban a nagy élőfában, mit emberiségnek hívunk, melynek gyökere a földben van ugyan, de büszke koronájával, szellemisségével hivatva van felnyúlni a halhatatlanság régióiba, tehát az ember végleg befejezi élete pályáját a sírnál, hanem az emberiség igenis halhatatlan. Én meg azt mondom: a minék kezdete volt, annak végének is kell lenni, hogy lesz idő, mikor nem lesz ember e földön, mint volt idő, mikor még nem volt ember. Hanem az a szellemerő, isten-szikra, mely hozzá köti magát valamely emberi szervhez, hogy élő embert alkosson belőle, megvolt ám öröktől fogva, habár az emberi szervezet tökéletlenségénél fogva nem is tud magára visszaemlékezni és meglesz mindörökké, és fog tudni már magára visszaemlékezni, a halál után tökéletesebb viszonyok közé jutván, hogy jutalmát vagy büntetését elvegye a földi életben az emberi test szervei közreműködésével véghez vitt cselekedeteinek, az erkölcsi kiegyenlítés hazájában. Ha az ember életének nincs további önálló folytatása szellemisségében a síron túl, ha annak az erkölcsi kiegyenlítésnek nincs hazája, úgy hiába volna a mi hitünk. Akkor a materialistáknak volna igazuk, hogy „post mortem nulla voluptas”: akkor csak repülünk vaktában testi vágyaink után, nem hallgatva semmit a lelkiismeret szavára; döntsük fel magát a „szentek szentjét”, ha útunkban áll; lopjunk, raboljunk, ha kell. És miért is ne?! Csak ügyesen csináljuk ám a „múltságot”, hogy a földi igazságszolgáltatás keze mégis utól ne érjen bennünket.

Ugy-e azt mondjátok: mindez badar beszéd, mely nélkülöz minden reális alapot? Mert az ember már ez életben elveszi jutalmát vagy büntetését cselekedeteinek minden bizonynyal az öntudatban. S a ki az öntudaton kívül más egyében keresi a jutalmát, az már annál fogva sem tartozik az u. n. jók közé, kik minden bizonynyal jutalomra érdemesek. — Ninesen hát semmi szükség arra az „erkölcsi kiegyenlítés” hazájára! De én meg azt mondom, hogy ez már nem igaz. Mert hát napnál világosabb, hogy a legnemesebb öntudat sem ad távolról sem teljes kárpótlást ez életben szenvedéseinkért, míg a „gazok” sokszor nagyon is meg vannak magokkal elégedve, virulnak egész életükön keresztül, mint a forrás mellé ültetett plánták. Jóllehet zavartalan boldogsággal ők sem dicsekedhetnek.

Tagadhatatlan, hogy az igaz, az eszménység felé törekvő ember cselekedeteinek rúgóiban nincs helye sem a jutalomváagnak, sem a büntetéstől való félelemnek; neki magáért kell az erényt szeretni, magáért kell a bünt gyűlölnie. De nem is ő, hanem maga az igazság legszentebb érdeke, az osztó igazság követeli feltétlenül azt a jutalmát, esetleg büntetést. Igen, ha Isten van, annak a jutalomnak vagy büntetésnek nem szabad elmaradni. Már pedig elmarad e földi életben; tagadhatatlanul kisebb-nagyobb mérvben el szokott az maradni. Vagy szerintetek, materialisták szerint, nincs absolute

sem jó, sem erkölcsileg rossz cselekedet? Az u. n. erkölcsiség terén nemde minden az egyén felfogásától függ, a mely annyi-féle, a hány fő a világon van? Ha az embernek esze van, mindent lehet csinálni, mindent is kell csinálni, a mi érzéseinknek jól esik s az egészségnek nem ártalmas, — és nemde itt már lehet beszélni realitásról, — csak az ember eszén járjon aztán, hogy az ostoba törvények és a ferde közvélemény véltlenül nyakon ne csipjék?

Ugy-e furcsa eredményre jutunk? Nem önkénytelenül borzadnak önök vissza önmaguktól, ha van szívökben egy párnyi morális erő? Persze, úgy nem volna semmi értelme annak az „erkölcsi kiegyenlítés” eszméjének. Mert akkor tulajdonképen sem erény, sem bűn nincs. Vagy azt mondják önök: de igen, van erény és van bűn, hanem csak névleges értékben, árfolyam szerint; de az nem tesz semmit, csak „forgalma” legyen, kellő forgalma? És kérdem önöktől, ki csinálja az erény, illetve annak a bűncselekvénynek az árfolyamát?, nemde a közvélemény, meg a közhatóságok? Mert hiszen önök szerint a positiv ker. vallás csak babona, merő ostobaság, annyira, hogy annak még csak erkölcsi elveit sem lehet komolyan venni. De ismerkedjünk meg csak azzal a mondva csinált; u. n. névleges értékű erény és bűncselekvényekkel!

Igen-igen. Például Rómában a Caesárok korában a „nőcsábítás” erényszámba ment, hát önök szerint erény is volt, napjainkban pedig csak egyes körökben érvényesül általában ez a felfogás. A cserkeszeknél a fiatal ember még feleséget sem kap, míg legalább egy lovat nem lop. Tehát az ottani társadalom máskülönbén nem is veszi be a házasulandót az u. n. „becsületes emberek” sorába.

A párbaj szinte föltétlenül erénymívelet társadalmunkban, ha a „szabályok” betartattak. Igen, erényt követ el, ha egy kihívó modorú, vakmerő, ügyes vívó, különben kétes jellemű ember egy jellemes, de vívni nem tudó embert nyomorékká tesz, vagy éppen veszett ebként lelövi, mert a jámbornak nem volt elég erkölcsi bátorsága — a „közvélemény” erkölcsi nyomása folytán — a vett méltatlan sérelmekért a hatóságok előtt magának elégtételt követelni.

Hasonlóképen erény a „tömeges embergyilkolás” a támadó háborúban is, ha azt a legfőbb „hadúr” szeszélye, vagy a „honatyák” úgy akarják. Továbbá: ha napjainkban éppen erényszámba nem megy is a köpenyforgatás, az elvhűtlenség, hogy vele magának valaki úri állást, u. n. köztiszteletet biztosítson, de bizony távolról sem bűn az a közvélemény szerint, sőt legalább is az embernek önmaga iránti kötelessége. Hjah!, „minden szentnek inaga felé hajlik a keze!” De hát micsoda ostobaság is volna szembeszállani a közvéleménnyel, mikor az előtt nem lehet megállni, mert különben erkölcsileg össze-morzsolja az embert! Okos ember csak nem mehet neki a falnak csupasz homlokkal, csak azért, hogy összetörje magát! — Hogy talán majd az utókor, a szenvedélyektől megtisztult, a tisztán látó utókor igazságot fogna szolgáltatni annak a bohó hősnek, illetve emlékének, hogy feláldozta magát annak az eszményi, u. n. reális értékű „becsület” érdekeinek, — persze ilyen nincs is, — mit ér az, ha egyszer nem vagyunk többé?! Azzal ugyan, nemde, nem lakunk jól?! Bizony nem!! Nem ér az a dicsőség egy fabatkát!!

Tarthatatlan állapot ez, uraim! Ezt önöknek be kell látni, ha ugyan még nincsenek erkölcsileg egészen megro-

molva. Én szentül meg is vagyok győződve, hogy az emberiség tömegesen be fogja látni elébb-utóbb, hogy vannak dolgok, hová csak a hit szárnyain lehet és kell felemelkedni, hogy bizony nem az emberi gyarló ész, hanem csakis a hit az a biztos révpárt, hol megnyugodhatik a mi kétség-hullámain hányódó élethajónk, hogy csakis a hit képes az élettalányok fejtegetésénél a sötétségben is világosságot gyűjtani; csak az képes mintegy belopni szívünkbe az égi békét, mikor látjuk, hogy immár összecsaptak a hullámok fejünk felett, s mennünk kell.

Igen, nincs más mód kibontakozni a veszedelmes hittévelygések labirinthjából, hová erkölcsileg romlott korunk az emberiséget terelte, mint megfogadni amaz isteni parancsot: „Ne szabjátok magatokat e világhoz, hanem változtatok el a ti elméteknek megújulása szerint, hogy kedveljétek Istennek ama jó és tökéletes akaratját“. S ez akarat mi volna más, mint az „isten- és emberszeretet“ az evangélium tanításai szerint, a józan ész és tiszta szív meghallgatása mellett. Igen, a józan ész meghallgatása mellett! Hiszen maga Pál apostol mondá: „Mindeneket megvizsgáljatok, s a mi jó, azt megtartsátok“. Mert hiszen az „evangélium“ tiszta igazság ugyan a mi boldogságunkat érdeklő „hit és erkölcs“ dolgában, ahhoz a bonczoló észnek semmi köze, már t. i. úgy, a mint az a Megváltó kezéből kikerült, hanem más állapotában, tehát annak tényleges állapotjára tekintettel, a felekezetek kezében kisebb-nagyobb mérvben meg van annak különben kristálytiszta vize zavarodva a helytelen felfogás, sőt meg van helyenkint fertőzve az önző érdekek miatt. Azért kell nekünk az a józan ész, meg az a tiszta szív, az „adott evangélium“ értelmezésénél. Jóllehet, hogy a független „kritika“ kirostálta már abból legnagyobb részben az emberi találmányokat.

De térjünk már vissza felfogott tárgyunkhoz, t. i. a hazas és vallás-szeretet közti kölcsönös viszony fejtegetéséhez.

Nem akarok sokat beszélni, eléggé ki lévén immár tárgyam merítve, csak annyit mondok még befejezőleg, hogy különben ha a „nemzeti egyházak“ nevezete alatt nem állam-egyházakat értünk, hanem egyszerűen azt értjük alatta, mikor minden felekezetnek a legfőbb kormányzó feje, illetve a legfőbb kormányzó testülete magában a hazában lakik, mint annak hű alattvalója, és még hozzá az egyház szolgálói nem a központi állami hatalom, de a hívek által közvetlen választatnak s vannak tiszteletdíjazva, az egyház minden érdekkörében benne van a hívő nép is, — hiszen mi keresztyének szent nép és papság vagyunk rendeltetésünknel fogva. — míg az „egyház“ egységét a különböző ker. felekezetekben kizárólag a Megváltó szelleme tartja fel, mint láthatatlan, központi erő, mely szellem az igaz isten- és emberszeretet az evangélium értelmében, úgy a mint azt kinek-kinek legjobb meggyőződése parancsolja s e tekintetben csak Istennek felelős, (az államnak csak azon esetre, ha hitével annak közbiztonságát veszélyeztetné): ily értelemben már én is elismerem azoknak a nemzeti egyházaknak létezési jogosultságát, különösen a vallás erkölcsi függetlenségére tekintettel, de az egyes népek szabadságtörekvései érvényesítésének érdekében is.

Egy világi ember.

Iskolaügy.

A vallásos oktatás célja, jelentősége és főbb elvei bibliai alapon.

— Pályamű. —

(Vége.)

III.

Végül értekezünk még rövidesen arról, hogy: mi esoda főbb elveket kell a vallásos oktatásnál szem előtt tartanunk; vagyis: mik a bibliai alapon álló vallásos oktatásnak módjai?

Ezekre nézve szintén az evangélium adja kezünkbe a főbb vezérfonalakat, a következő idézetekben:

„A betű megöl, a lélek pedig megelevenít“ (II. Korint. 3. r. 6. v.).

„Saját magyarázásból az Irásnak egy próféciája sem származik“ (Péter ap. II. könyv. 1. r. 20. vers).

„A teljes Irás Istentől íhletett és hasznos a tanításra, önmeggyőzésre, megjobbításra, az igazságban való növelésre“ (II. Timoth. 3. r. 16. v.).

Lássuk ezek értelmét kissé részletezve, egyenként.

a) Az első idézet a vallásos oktatás szellemét határozza meg. Minden tantárgy tanításának át kell hatva lennie bizonyos szellem által, ha azt akarjuk, hogy az — képes kifejezéssel élve — a növendékben vérré és csonttá változzék, azaz életre kiható hatása legyen. Az evangéliumi vallás mélyértelmű igazságok összességéből áll, melyek a szívet és értelmet egyaránt foglalkoztatják; mivel pedig egy találó mondás szerint „csak az a miénk, a mit biztos tudás által sajátunkká tettünk“: a vallásos oktatásnál első kellék, hogy a közlött tananyag minden részletében tisztán álljon a növendékek előtt, azaz ne ragaszkodjunk csupán a betűhöz, az egyes kifejezésekhez, hanem fejtegetjük azt lehető részletességgel, a mi más szavakkal kifejezve azt jelenti, legyen értelmezésünk, magyarázatunk teljes.

Vannak egyes, magukat reformáltaknak nevező — valásfelekezetek, melyek a Szentírás szellemébe nem hatolva, annak kifejezéseit betű- és szó szerinti értelemben veszik és hirdetik egyedül csalhatatlan igazságnak. Az ilyen felekezetek tagjai rendszeresen az olyan emberekből kerülnek ki, a kik bizonyára nem értik Jézusunknak fentebb idézett szavait a maguk teljességében; mert hiszen az evangélium szavai csupán annak külsejét, hogy úgy mondjam: ruházatát teszik, a mely takarja a belsőt: a szellemet és a lelket. Tévelygők, kik virágos úton járnak, s nem a virág gyökerét és annak talaját nézik, hanem csupán a színpompában gyönyörködnek; beérik a fa virágával s annak gyümölcseit nem élvezik.

Az egész teljességükben meg nem értett igazságok csak féligazságok, s a mint a fenti példából is láthatjuk: könnyen tévútra vezetnek bennünket.

Vegyük tehát magunkra, — mert ennek főképen az iskolában van helye, — Pál apostolnak ezen örökérvényű mondatát: „Inkább akarok öt szót szólni értelemmel, hogy egyebeket is tanítsak, hogysem mint tízezer szót idegen (azaz érthetetlen) nyelven“.

b) A fentebbi, második citátum a vallásos oktatás szel-

lemének milyenségére vonatkozik. Vagyis más szavakkal — azt jelenti: magyarázatunk, értelmezésünk ugyancsak a Szentírásból merített legyen. A világi bölcseletnek, okoskodásnak a vallásos oktatásnál semmi helye, ahhoz semmi köze nincsen; a mit az evangélium egyik helye rövideden és nem eléggé részletezve említ: azt egy másik rész bővebben és világosan adja elő. Egyetlen mondat, egyetlen igazság nincs a Bibliában, melynek egyike a másikat megegyeztetné, agyonütné; sőt azok mindenike egymás támogatására, bizonyítására szolgál.

Ez a körülmény most már arra utal bennünket, hogy magyarázatunkban folya módjunk egyesegyedül a Bibliához, citáljunk abból mindannyiszor, valahányszor arra szükségünk van; mert ez azon forrás, melynek vize soha ki nem apad, a melyből annyiszor és annyit meríthetünk, a hányszor és a mennyit akarunk. Mert az az igazi vallásánító, kinek egyedüli fegyvere a lelki sötétség legyőzésére az örök Isten örök beszéde: a Szentírás; a ki nem ezzel védekezik a nevezett ellenség ellen, az hamar elbukik és legyőzetik a tamáskodó gonosz és külvilág által.

c) Azon idézet, mely főntebb sorrendben a harmadik helyen áll: a vallásos oktatásnak különféle hasznait módozatok alakjában adja elő.

Mivel az evangéliumi vallás a „teljes és Istentől ihletett Iráson” alapszik, ennél fogva hasznai is természetesen ugyanazok. Hasznos ugyanis a tanításra, azaz: a szív és értelem kiművelésére: az önmeggyőzésre, vagyis az igazi vallásossággal ellentétben álló nemtelen érzelmek legyőzésére és kiirtására; a megjobbításra, azaz: az okos és szelid fegyelmzésre és megtérítésre, s végül az igazságban való növelésre, a mely kifejezés alatt a lánglelkű apostol a valódi keresztyénies életben való növelést érti.

Szent czélok, s elérve: örökérvényű hasznok ezek mind magunkra, mind növendékeinkre nézve; de csak akkor, ha a szív teljességéből szól a száj, ha magunk is meg vagyunk győződve azok igazságáról, s át vagyunk hatva az azokból reánk áradó isteni ihlettől; a ki nem hisz: az ne prédikáljon, maradjon meg más foglalatosságnál, mely mind magára, mind a közjóra nézve áldásosabb; de én szívem teljességéből óhajtom és kiáltom: higyjünk és prédikáljunk, azaz: tanítsunk másokat is, mindeneket az üdvösség megszerzésére a tiszta evangéliumi vallás hirdetése és elfogadtatása által!

d) Ezek előre bocsátása után fölemlíthetjük még azon, más tantárgyak közlésénél is alkalmazható módszertani elveket, melyek tanításunk maradandóságát jó részben elősegítik. — Legyen tanításunk pl. a gyermekek képességéhez, észme- és ítélőképessége köréhez mért, világos, könnyen érthető és szemléltető modorban tartva; a mely elv szinte maga után vonja ama másikat, hogy: könnyebből menjünk a nehezebbre. E végből a történeti alakban adott vallástani részleteket — bibliai történetek, egyháztörténelem — mindenesetre az alsóbb osztályokban tanítsuk, és ha már ezekből képesek tanulságot vonni le: vegyük csak elő az elvontabb fogalmakat tartalmazó tananyagot, — káté, hit- és erkölestan. Maga édes Idvezítők is e módszert követte, midőn az Őt mindinkább követni és hallgatni kezdő sokaság előtt — előbb történeti példázatokban fejtegette fenséges tanait, és csak miután annak szíve és értelme kellőképen művelve volt: nyújtotta mélyebb értelmű, önálló gondolkodásra készítő igazságait. — Legyen vallásos

oktatásunk Bibliára fektetett, azaz olyan, melyet a Szentírásból beigazolhatunk. Kéznél kell hát lenni a Bibliának az iskolában, hogy ahhoz nemesak magunk, de a növendékek is hozzáférhessenek. Erre vonatkozólag igen helyesen jegyzi meg a már egyszer említett kiváló képességű lelkipásztor egyik egyházi beszédében: „Vidd be a Bibliát az iskolába, olvass belőle a növendékek előtt naponként, mint ezt a legműveltebb országokban teszik, alsó és felső iskolákban egyaránt, teszik még a községi iskolákban is, hol keresztyén és nem keresztyén növendékek vannak együtt. Pótolhatatlan hatalom ez ott is. Művelt értelem vallás nélkül olyan, mint a hajó kormány nélkül. Műveld az embernek csak a fejét, és hitlenné teszed. Műveld csak a szívét, és vakbuzgóvá teszed. Műveld esztét és szívét egyaránt, s előtted fog állni Isten legnemesebb műve!”

Hogy pedig mindezeket így cselekedhessük, elmúlaszthatatlanul szükséges, hogy mi magunk, tanítók is szorgos tanulmányunk tárgyává tegyük a Bibliát, hogy abban lehetőleg tájékozottak legyünk s tudjuk kiválasztani az épen szükséges részeket.

e) Végül legmaradandóbb eredményt eszközöl a vallásos oktatásnál a tanító példa adása. Egyetlen igazságot nem adhatunk át másoknak teljesen, ha csak azt mások önmagunkon s általunk alkalmazva nem látják, nem tapasztalják. Így vagyunk minden más erényekkel is; a növendék megszokta minta gyanánt venni tanítóját, s követi a példát, a mit előtte mutat, legyen az bár követendő jó, vagy kerülendő rossz is. A mit pedig az iskola elmúlaszt, azt a család és társadalom bizonyára vagy csak rendkívüli, szigorú eszközök alkalmazásával és hosszú idő alatt, vagy — a mi még gyakrabban bekövetkezik — sohasem hozhatja helyre, velünk növekedvén és erősödvén hibáink, bűneink és erényeink is. Legyen hát magunkviselése olyan, mely utánzásra, követésre ösztönözze növendékeinket minden téren, mely jó, nemes, szép és dicső!

Ime, ezekben tártam fel a fölvetett tárgy feletti nézeteimet; így gondolnám én a vallásos oktatást bibliai alapon vezetve: s erős a meggyőződésem, — mert tanítói pályámon szerzett tapasztalataim igazolják, — hogy ez azon egyetlen tantárgy, mely az észfejlesztés mellett a szív-nemesítést is legfőbb mértékben eszközölni képes.

Hintsük hát jó termő talajba az evangéliumi vallás tiszta magvait, s adja Isten, hogy teremjenek azok számunkra és a társadalom számára „néhány száz annyit, néhány hatvan annyit, néhány pedig harminczannyit!” — Amen!

Jámbor Lajos,
békési ev. ref. tanító.

Irodalom.

Haiotti és Alkalmi Imádságok. Függetlenül Konfirmációi Beszéd. Irta néhai Révész Bálint. Sajtó alá rendezte és kiadta: Csiky Lajos, debreczeni ev. ref. theol. akadémiai tanár. II. Kötet.

Révész Bálint hátrahagyott irodalmi művei ezen 2-ik kötetének olvasásánál is az ő imádságos lelkének gazdag kincsbányája tárul fel előttünk, melynek az élet számtalan alkalmaira van hitből, igaz buzgóságból származó szava. Látnunk kell, hogy mily lelkiismeretességgel igyekezett minden egyes alkalommal felhasználni a talentumot, az azt adó Isten dicső-

ségére. Bizonyítja ezt e kötet tartalma, melyet a kiadó 5 fő részre oszt: *A.* Halotti imádságok. *B.* Alkalmi imádságok. *C.* Ismét alkalmi imádságok (a *B.* és *C.* alatti megkülönböztetés nem egészen indokolt, mert azt lehetett volna összeolvasztani olyformán, hogy a *C.* alattiak a *B.* alatt III. alá jöttek volna). *D.* Betegekért mondandó imádságok. *E.* Előfohászok és megáldások. S végül függelék. Az *A.* alatt kiváló emberek, tudományos pályán működő egyének, vagy hozzá tartozók felett mondandó imádságok foglaltatnak. A *B.* alatt I. A királyi felség élete különböző mozzanatain mondott vagy mondható imádságok. II. Ünnepi és alkalmi imádságok közöltetnek. A *C.* első advent vasárnapját megelőző imádságokat tartalmaz a hét minden reggelére és estvéjére. A *D.* alatt találjuk a gyülekezet könyörgését beteg lelkipásztoráért, beteg előjárójáért, öreg betegért és ifjú betegért. Az *E.* 4 előfohászt és ugyanannyi megáldást foglal magában. A függelékben az úrvacsora vételéhez készítésnél mondandó vallástanítói oktatás és a magán háznál tartott konfirmációi beszéd olvasható.

Távolról sem érezzük magunkban hivatottságot arra, hogy e könyv tartalmát részletes bírálat alá vegyük; de nincs is szükség reá, midőn Révész Bálint irodalmi működését eddig kiadott művei nagy elterjedése legméltóbban megbírálta. Csak különböző alkalomról, de az azokban nyilatkozó egy ugyanazon hitteljes, buzgó lélekről vagy szóról. De ismertetői tisztünk megköveteli, hogy mégis azokkal beszámoljunk, melyek előttünk e kötet átolvasásánál feltűntek, melyek nagy részben a sajtó alá rendező és kiadó eljárására tartoznak.

Némely, bár különböző alkalommal mondott imádságok egyes szakaszokban szóról-szóra egyeznek, vagyis azok kétségtelenül az előbb készültből, az utóbb készültbe átvétettek. Így például a Nagy Péter és Lugosi felett mondott imádságokban. A királyi felség születése napján mondandó imádságnak, a királyi felség születése vagy nevenapján mondandó imádságok csak rövidített alakjai. Az Úrvacsora előtt mondandó imádság kissé átalakítva a közkezen forgó régi úrvacsoraosztás délutáni e. b. előtt I. sz. alatti. A debreczeni ezeled-utezai ev. reform. új templom megnyitása alkalmával mondott imádságba szóról-szóra át van véve a szegedi templom felavatásakor mondott imádságból az a rész, mely az előbbiben a 177 lap 1-ső bekezdésétől a 180 lap 3-ik bekezdéséig terjed. Mindezek a szerző életében, körülményeiben feltalálhatják s fel is találják indokolásukat: reánk nézve tanulságosak lehetnek; de nem hiszem, hogy a szerző, ha maga adhatta volna ki műveit, ily alakban eszközölte volna a kiadást. Nem azt értem s nem oda czélok, hogy műve mostani sajtó alá rendezője és kiadója ez imádságokat szabadította volna meg az egyező tartalomtól s pótolta volna mással, mert hiszen ennyire a sajtó alá rendezőnek jogosultsága talán nem is terjed, — hanem igenis azt értem, hogy a szó szerint egyező tartalmúak közül csak az egyiket közölte volna s a másik helyett tett volna inkább közzé a nyilatkozata szerint is még nála igen nagy számmal levő irodalmi termékek közül, és épen azok közül, „melyek jó részben oly annyira alkalmi jellegűek, hogy csak igen ritka esetben volnának használhatók“. Hiszen a Révész művei nem csak változatlan használatukban bírják becsőket; de értékesek azok, mint példányok. Hadd láttuk volna őt az alkalmosság legelső példájában. Egy egyházi szónoknak hatása igen sokszor az alkalmosságnyugszik.

Kifogásom a kiadó ellen, hogy ha már rendezésénél a használhatóságot tartotta szem előtt, az ünnepi és különböző

alkalmi imádságok közé miért nem vett fel egyházi beszéd utániakat is megfelelő számban.*

Pár hosszú, nehézkes mondatot is lehetne e kötetből felhozni, melyen az ezek iránt érzékkel bíró kiadó segíthetett volna (24 lap alján: „s ők e szent ajándékért“ stb.; a 36-ik lapon: „Óh nagy Isten, ha úgy nézzük ez életet“ stb.).

Még csak egy pár szóra, egy pár kifejezésre kívánok megjegyzést tenni, melyet hitbeli meggyőződésennél fogva szó nélkül nem hagyhatok, tudván, hogy igen sokszor egyes kisiklott szó is, kivált lelkész ajkain, kárt tehet. A Török Pál felett mondott imádságban, sőt a szerzőre vonatkozólag is a beregmegyei püspöki körút alkalmával mondott imádságban használtatik a püspök helyett a „főpásztor“ nevezet. Hagyjuk ezt az isteni érdem után kapkodó róm. kath. papoknak; a mi egyházi életünkben, a mindennapi társalgásban is, annyival inkább imádságban ízetlen az és következtelen. Egy főpásztorunk van nekünk, a Jézus Krisztus, ki hitünk szerint nem szorult e földön helyettesre.

Több helyen találunk „miszerint“ szót „hogy“ helyett. A miszerint magában is tökéletlen szó, az imádságban pedig szörnyen kirí.

Több halotti imádság végén olvasható, p. o. a Török Pál felettiben: „hadd imádkozzunk hozzád elpihent testének csendes nyugalmáért . . . elszállt lelkének pedig örök idvességéért ama jobb hazában“. A lélek sorsa a halál után azonnal elválik; az tehát a mi imádságunk tárgya nem lehet. Ne feledjük Jézusnak a gazdagról és Lázárról mondott példabeszédét s a kereszten a bűnőshöz intézett szavait: „Ma velem leszesz a paradicsomban“, melyekkel hitünket már a népiskolai tanításnál igazoljuk s ne jöjjünk azzal ellenmondásba.

Nem hagyhatom végre szó nélkül az imádságban a király s családja tagjai családi neveinek felemlítését s reá vonatkozólag a felséges jelző használatát. Ezek felfogásom szerint nem imádságba valók s Isten előtt mindnyájan egyenlők vagyunk.

De végzem ismertetésemet, kívánva a sajtó alá rendezőnek s kiadónak közhasznú munkája folytatásához, s befejezéséhez erőt, egészséget; kívánva, hogy Révész Bálintunk műve legyen meg mindenik lelkész társunknál, s tanuljon abból imádkozni hittel, szeretettel s édes reménységgel.

Dávidházy János.

Vettük a következő felhívást s kész örömmel ajánljuk azt t. olvasóink szíves figyelmébe, pártfogásába. Előfizetési felhívás a „Kis Tükör“ című képes családi hetilapra. Megjelenik minden szombaton egy íven. A mint most a „Kis Tükör“rel bekopoktatunk a pitarajtón, tudjuk, hogy mindenki azt kérdi tőlünk: Mit akarunk mi? Hát el is mondjuk iziben, szép sorjában, a ki szereti az igazságot, olvassa el, nem bánja meg. Hogy hát kinek írunk? Az uraknak-e, vagy a polgároknak; a gazdagoknak-e vagy a szegényeknek, a tanultaknak-e vagy a tanulatlanoknak, az öregeknek-e vagy a fiataloknak, vagy hát kinek? Bizony mindenkinek, a ki magyar. Mert hogy már van ujságja balpártnak, jobbpártnak, papnak, katonának, ügyvédeknek, doktoroknak, de még talán a bábáknak is, csak épen a magyar embernek nincs. Hát hadd legyen annak is, mert hej! nagy szüksége van e között a sok ellenség között egy igaz barátira! De hát hogy akkor miért nem írtuk ki oda elől, hogy ez az ujság magyar akar lenni? Csak azért, mert az ma-

* Ilyet nem találtam a hagyatékban. Csiky Lajos.

gától értetődik, mert mi is magyarok vagyunk mind egy szálig, a kik ebbe az ujságba írunk és azt akarjuk, hogy ebben az országban mindenki magyar legyen és jó hazafi. De hát mit írunk? Jaj, azt nehéz volna egy lélekzetre elmondani, mert hogy sok mindent akarunk ám mi írni! Mindent, a mi csak jó és hasznos. Mi nem adunk jó tanácsokat a császároknak, királyoknak, kormányzóknak meg minisztereknek, hogy hogyan kormányozzák Ázsiát meg Amerikát, mint a hogy ezt a nagy ujságok szokták, hanem inkább arról mondunk el okos dolgokat, hogy hogyan kormányozzuk mi magunkat, hogy mindenek ékesen és szép renddel legyenek. És majd megmutatjuk, hogy honnan szerezhethet a szegény ember erőt, bőleseséget, szeretetet az élet harezainak megvívására. Leírjuk a régi nagy emberek életét és küzdelmeit a mostani kicsi és nagy emberek tanulságára: hogy mint szerették azok a hazát, mennyire ragaszkodtak az örök élethez! Hogy megtanulja e példákából mindenki, hogy nem az a jó hazafi, nem az javítja a haza sorsát, a ki sokat beszél, hanem az, a ki Isten országának minél jobb polgára akar lenni. Azon is sokat gondolkoztunk, hogy a régi bibliás öregek miért okosabbak és fiatalabbak a bibliátlan fiataloknál? Bizony azért, mert bibliások. No majd ezen is segítünk. Írunk sok szép és kedves dolgot a bibliából is, hogy majd ezt olvassa mindenki legnagyobb gyönyörűséggel. Hanem a ki a szép verseket, tanulságos történeteket, igaz történeteket szereti — pedig tudjuk, hogy minden magyar ember szereti — annak lesz csak jó módja, mert mi ilyeket is írunk. Nem olyan német módi verseket, a mik a magyar ember szájában sehogy sem esnek ki kádenciára, nem is olyan soha meg nem történt hazug meséket, a melyekben csupa gyilkosság és rablás van: hanem igaz magyar kádenciákat és rigmusokat, igaz történeteket, a mik meg is történtek, szépek is, meg tanulni is lehet belőlük. És ha ezekben kigyönyörködted magadat jó magyarom, nem szeretnéd-e tudni, hogy mint van a te filléreiden fentartott egyházak és iskoláknak sorja? De úgy is tudjuk, hogy szeretnéd tudni. Hát beszélünk mi majd erről is. Hogy mi van, mi nincs; minek kellene lenni. Hogy kik ellenségeink, kik jó barátaink és hogy ellenségeinket szeretettel győzzük le, jó barátainkat szeretettel tartsuk meg. Hát az ország dolgáról ki ne szeretne tudni? No az is csak itt keresse az igazságot. Mert nekünk senki nem parancsol, mi semmi jutalmat senkitől nem várunk, senki ijesztésétől nem félünk, senkinek kedvében járni nem akarunk, egyedül az igazságéban. Meg is írjuk mindig őszintén és ferdítés nélkül, hogy mi történt az országban és az országgyűléséken. A mi ujság lesz az országban, azt mind megírjuk, csak azt hagyjuk el, a mi nem igaz. De még a nagyvilág soráról is hírt adunk, mert azt akarjuk, hogy a mi olvasóink tudjanak mindent, a mit okos magyar embernek tudni kell. De még ebből mind nem élünk meg! Mert tudjuk, hogy nem pápaszemes német professzorok olvassák ujságunkat, a kik egy világért el nem mosolyodnának, hanem olyan vág nép, a melyik mulatni szeret: írunk jó tréfákat is, régi és új okos emberek nevetető okos mondásait. Sőt még a mi okosat szántásról, vetésről, gazdaságról és az emberi egészségről kitálálnak a tudósok: arról is mind tudósítjuk olvasóinkat. Ezeket kívül az új és olvasni való könyvekről, és ki tudná elmondani, mi minden jóról és szépről írunk még. Ha pedig valaki azt kérdezné, hogy miért írjuk mind ezt, hát annak is meg tudnánk felelni. Azért, mert szeretjük a magyar embert. Bizony nem a magunk hasznáért, sem a magunk dicsőségeért nem írunk, hanem nemzetünk jóvoltáért. Mert azt akarjuk, hogy a

kiknek van pénzök drága könyveket és ujságokat olvasni, legyen módjuk olyan ujságot is olvasni, a melyik mint a jó tükör nem ferdít, se nem szépít, se nem csúfít, hanem olyannak mutatja életünket, a milyen, hogy aztán a jót előbbre vihessük, a rosszat elhagyhassuk. Mert azt akarjuk, hogy a kiknek nincs pénzök drága könyvekre és ujságokra: olcsó pénzen jó ujságot olvashassanak. Már most utóljára kérdés nélkül is megmondhatjuk azt is, hogy hogyan írunk? Igaz magyarosan! Dunáninnen, Tiszántúl megismeri bennünk a magyar ember igaz magyar testvérét. A szót nem szépítjük, mert nem is lehet a magyar szót szépíteni; de a mi csúf, azt ostorozzuk. Senki nem lesz előttünk olyan nagy, a mi megváltó Istenünkön kívül, hogy előtte meghajoljunk; de senki sem lesz olyan kicsi sem, hogy hozzá le ne hajoljunk. Szeretünk mindenkit, javát akarjuk mindenkinek, de — mi tagadás benne — legjobban szeretjük a mi jó magyar népünket, s ki venné rossz néven, hogy a testvér testvérét legjobban szereti? A mi jelszavunk is a békeség, de nem az, a mivel most sokan háborúságot akarnak csinálni az országban, hanem az, a mit a mi Urunk hozott e földre, az igaz békeség, mely képes nagygyá, erőssé, virágzóvá tenni édes hazánkat. A ki igaz magyar, tartson velünk! Mi nem írjuk ki, kik, milyen híres tudósok, milyen nagy urak írnak a mi ujságunkba, hanem annyit mondunk, hogy mindent úgy írunk, hogy annak olvasóink hasznát vehessék. Hogy mi nemzetünk jóvoltáért írunk, abból is látszik, hogy olyan olcsóra tettük az ujság árát, hogy annak a pénze is alig kerül ki belőle, a ki nyomtatja. Pedig gyakran még szép képek is lesznek benne. Budapesten, 1892. deczember végén. Főszerkesztő: Szóts Farkas. Felelős szerkesztő: Kecske méthy István. — A kiadó szava. Mivel az első számot már 1893. első szombatján szét akarjuk küldeni: kérjük a szíves olvasót, hogy az ujság árát minél előbb küldje be az alólírott czég hirlapkiadó-hivatalába. A „Kis Tükör“ előfizetési ára: Egész évre 2 frt, fél évre 1 frt, negyed évre 50 kr. Gyűjtőknek minden 10 előfizető után tiszteletpéldány jár. Azoknak, a kik 10 példányt egy czímszalag alatt rendelnek meg, a lapot személynként egész évre 1 frt 80 kr, fél évre 90 kr, negyedévre 45 krért küldjük meg. Az ilyen csoportos gyűjtőknek 10 után szintén tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Budapesten, 1892. deczember végén. Hornyánszky Viktor hirlapkiadó-hivatala (az Akadémia bérházában).

A Mi Atyánk. Képekkel. Budapest. Kiadja Hornyánszky V. könyvkereskedése. Ára 80 kr. Egy igazi díszmű ez, mely finom kartonpapíron az Uri imádság egyes tételeit versekbe foglalja, s valóban remek kiállítású, a szentírat különböző, de mindig jól megfelelő helyeit feltüntető képekkel ábrázolja. Régen láttunk szebb és megragadóbb hatású könyvecskét, mint ez, melyhez a költeményt ifjabb Szász Béla írta. A valóban olcsó díszművet, mely bármely keresztyén család asztalán is méltólag helyet foglalhat, melegen ajánljuk megszerzés végett olvasóinknak.

Megjelentek. 1. Evangyéliomi elmélkedések. Irta Dicsőfi József. Debreczen. Kapható Telegdi K. Lajos könyvkereskedésében. — 2. Gyakorlati bibliamagyarázat. Szerkeszti és kiadja Garzó Gyula. Szeptember-decemberi kettős füzet. — 3. Minek az ó-szövetség? Magyarra dolgozta Dávid Gyula. Mind e három műre visszatérünk még, s főként az első helyen említett,

melyből két nagy ív fekszik előttünk, újévi első számunkban ismertetni fogjuk.

A „Vasárnapi Ujság“ decz. 25-iki száma 19 képpel, a következő tartalommal jelent meg: „József főherceg és a cigányok“. Irta Thewrewk István. (Képekkel: 1. József főherceg egy cigánypár lakodalmi tánczát szemléli; 2. József főherceg mint násznagy Kolompár Gyurka cigány vajda esküvőjén; fényképek után). — Költemények: 1. „Emlékek“. Móra Istvántól; 2. „A mi karácsonyesténk“. Mares Ödöntől; 3. „Karácsonykor“. Dömény Józseftől. (Képpel). — „A király futása“. Elbeszélés. Irta Baksay Sándor (Cserna Károly rajzával). — „Ceylon szigetén“. Dr. Gáspár Ferencztől. (Képekkel: 1. Singaléz Juliska. 2. Pálmásor a tó körül. 3. Munkából jövő elefántok. 4. Zebuökör-fogat. 5. Peradeniya Colombo mellett. 6. Hindu főnök Candyben. 7. Hindu pagoda. 8. Pagoda belseje). — „A Totó“. Majomtörténet. Irta Szivos Béla. (Képpel). — „A legrégebbi hírlap“. — „Karácsony“. Szász Károlytól. — „Az angyali üdvözet (Ave Maria)“. (Roskovics Ignácz máriaradnai oltárképével). — „Karácsony az utczán“. (Goró Lajos rajzával). — „Karácsonyi vásár“. Dr. Kovács Dénestől. — „Rodostó“. (Képpel). — „Ólomöntés karácsony estéjén“. (Jantyik Mátyás rajzával) Karvalytól. — „Párisi divatlevél“. — „Verne Gyula legújabb magyar tárgyú regénye“. — Irodalom és művészet; Közintézetek és egyletek; Mi ujság; Sakkjáték; Képtalány stb. rendes rovatok. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre 2 frt, a Politikai Ujdonságok-kal együtt 3 frt. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, egyetem-utca 4. sz.).

Különfélék.

Lapunk jövő évi első számát rendes kiadási napjánál szombatnál két nappal előbb, csötörtökön fogjuk megjelentetni.

A „Gönczy-egylet“, Hajdúvármegye és Debreczen város lelkes tanfelügyelőjének nyugtot nem ismerő buzgólkodása folytán f. hó 28-án, Hajdúvármegye székházának nagytermében rendkívüli érdeklődés mellett megalakult. A közgyűlést a létesítő bizottság elnöke, Sól y o m A n t a l nyitotta meg, ki megnyitó beszédében kifejtette az egylet célját, a népnevelés magasztos ügyét, melynek előhaladása végett — a Gönczy nagy neve alatt — egyesülnek Hajdúvármegye tanítói és tanfőférai. Beszédének végén Eötvös K. Lajos kir. tanfelügyelőt, az eszme megpendítőjét éltette. Ezután felolvasták a f. hó 2-án tartott előértekezlet által megállapított alapszabálytervezetet, mely rövid vita után elfogadtatott. Eötvös K. Lajos kir. tanfelügyelő felolvasta néhai Gönczy Pál gyermekeinek üdvözlő levelét, melyben azok köszönettel beleegyeznek abba, hogy az egylet Gönczy Pál nevét viselje, s egyúttal jelzik, hogy Gönczy Pál özvegye 50 koronával belép az egylet alapító tagjai közé. Kir. tanfelügyelő jelenti továbbá, hogy gróf Degenfeld József főispán 50 koronával szintén az alapító tagok közé lépett. — Rácz M. Szoboszlórol jelenti, hogy a szoboszlói iskolaszék pártoló tagul lép be. Az egylet elnökévé egyhangú lelkesedéssel K o v á c s L a j o s debreczeni tanítóképezdei tanár kiáltatott ki, a ki tanulságos, szép eszmékben gazdag beszéddel foglalta el elnöki székét. E beszédet Lapunk is közölni fogja. A többi tisztviselők és választmányi tagok megválasztása is a legtelje-

sebb rendben, minden izgalom nélkül folyt le. Sokat fog Lapunk foglalkozni ezen új Egylettel. Legyen áldás annak minden munkáján!

Báránd. E helyről vettük az alábbi sorokat, egy egyszerű ember gyakorlatlan kézírásával. Kiadjuk örömmel, a mint következik. Báránd, 1892. decz. 29. Tekintetes Szerkesztő úr! Nálunk eddig előttünk ösmeretlen új eszmét pendített meg, szeretett Lelkésünk Tiszteletes Szabó József úr és szeretett lelkes neje, Nagy Kornélia. Nevezetesen elmondotta, hogy mily szép dolog az, hogy midőn a Krisztus Urunk születésének ünnepét, a Karácsont akarnánk ülni, adakozást gyűjtenénk a szegények számára, olyanformán, hogy mindnyájan együtt, osztálykülönbség nélkül, örömmel ünnepelhetnénk. Ezen nagy eszmét, részint a szent írásból merítve, részint saját tapasztalataiból, részint igazi keresztyéni jó szívök sugallataiból merítve, kezdeményezni jónak látták; közölték ezen nagy eszmét decz. első napján a Gondnokkal, ki is ezen indítványt megértette, azt melegen pártolta, néhány nappal pedig később, az egész egyházi és községi előljárókkal, kik szintén az indítványt megértették, helyeselték, decz. 18-án pedig Tiszteletes Szabó József úr a templomban a szószékből szívre ható beszédet mondott erre vonatkozólag, 21-én pedig, az istenitisztelet után, felkérte a templomba megjelent keresztyén híveket a kegyes adakozásra, úgy hogy senki senkit nem erőltetve, saját lelkiismerete sugallatából, a mint magába elhatározta, szombaton délelőtt hozza vagy küldje fel, úgy hogy ezen kegyadakozás szombaton délelőtt kiosztathassék a szegények részére; már a mint idő közbe, az egyháztanácsban ezen eszme előfordult, több presbiterek ajánlkoztak önként a kiosztási segédkezésre; az ünnep szombat reggelén nyolcz órakor, a mikor még a segédkezők nem is gondolták volna, megkezdődött a kegyajándék felhordása, a templom melletti úgynevezett portikusba, oly szép számmal, hogy azt a jószívű adakozást csak nézni is gyönyörűség volt; déli 12 óráig tartott a felhordás, az ajándéokra vonatkozólag, de már az előző napon községi főbíró úr a községben kihirdettette, hogy a szegényeknek a részekre, a Református templomban, valláskülönbség nélkül, karácsonyi ajándék fog kiosztatni, azért, hogy Báránd község szegénysége ne szoruljon arra, hogy az ünnepen is koldulni legyen kénytelen, legyen nekik az ünnepen mivel táplálkozni; az összes ajándékok kiosztására becsületes gazdasszonyok önként ajánlkoztak hatan; kiosztattak ezen ajándékok Tiszteletes Szabó József úr és szeretett neje Nagy Kornélia felügyelete alatt, 4 presbiter és 6 becsületes gazdasszony, az egyházi és harangozó segédkezése mellett, mintegy 90 családtag részére, a szerént, a hányan voltak egy családban, a a legnagyobb rendben; hoztak fel ajándékot 338 háztól, ezen házaktól felhordott ajándékok kiosztattak mintegy 90 család részére, melyet is nagy örömmel, köszönettel vettek át a szegények, mert annyi volt az ajándék, hogy egész hétig is kérik vele, nem csak az ünnepen; ha a nép a papjával egyakarátú, nagy dolgokat képes kivinni. Az összehordott ajándékok mennyisége és minősége, melyek a bárándi szegények közt lettek kiosztva, a következők: nagy kenyér, mintegy 60 darab, kisebb kenyér, mintegy 50 darab, nagy kalács, mintegy 20 db., megszállt liszt, mintegy 2 mm. formán, disznóhús, mintegy 1 mm. vagy több, szalonna, mintegy 70 kiló forma, káposzta 1 nagy dézsával, 120 literessel, paszuj, mintegy 40 liter forma, kása, mintegy 20 liter, borsó, mintegy 20 liter, krumpli, mintegy 3 véka, só, mintegy 20 kiló, több ócska ruhaneműek

és még fűszerfélék is, pénz 7 frt 85 kr, melyen is a Tiszteletes úr útasítása folytán a Gondnok a boltból ruhának valót vásárolt, felén felnőtteknek, felén gyermekeknek, ki lettek ezek is osztva sorrendben. Ki mondhatja hát azt, hogy nincsenek jószívű keresztyének Bárádon; vannak, a kiknél a felszólítás siket fülekre talált, no de szokott is az lenni. Leírta Galgóczi István, egyházgondnok.

Lelkészjelölés és szavazatbontás. A n.-károlyi egyházmegye lelkészjelölő bizottsága f. hó 20-án Szaniszlón ült össze, hogy az ér-körtvélyesi egyház üresedésben levő lelkészi állására a jelölést megejtse. Pályáztak 19-en; jelölve lettek: Vityi Bertalan berei, Darcsi Bertalan mérki, Kiss Lajos kaplonyi rendes lelkészek, Elek István debreczeni, Pataki Sándor püspök-ladányi s. lelkészek. — Ugyanezen bizottság bontotta fel a még betöltetlen két világi tanácsbírórságra beadott szavazatokat is. A kitűzött hat jelölt közül általános többséget senki nem nyervén, újabban id. Horváth Mihály, Szintay István, Debreczeni István és Szilágyi Dénes legtöbb szavazatot nyert urak tűzettek ki.

A „Reformátusok Lapja“ megszűnt jelen alakjában s Biki Károly kiadásában legalább a jövő évben nem fog megjelenni. Oka ennek egyebek közt az, hogy az alakulandó „Szatmári prot. irodalmi kör“ fog kiadni egy hasonirányú lapot, s ő annak mintegy elibe vágni nem akar, a „Kör“ kezét megkötni nem kívánhatja. Őszintén mondjuk, hogy sajnálkozva vesszük tudomásul e jó egyházi lapunk megszűnését. Kérjük B. K. barátunkat, hogy immár felszabadult jeles tollával gazdagítsa ezután minél gyakrabban a mi lapunk hasábjait.

Halálesetek. Karácsony ünnepének második napján két gyászlevél érkezett hozzánk Sarkadról, tudatva, hogy ezen egyház özségünk nagyérdemű lelkésze a hitben és tiszta életben az emberi élet legvégső határáig kitarzott **Osváth Imre** nincs többé. Épen a Megváltó születési ünnepére fölszállott nemes lelke a mennybe, hogy ott zengjen dicsőítő éneket az idvezítő Ur Jézusnak. A két gyászlevél közül az első a családé, s ez így hangzik: „Alulírottak mély fájdalommal jelentik a jó apának, illetve nagyapának, apósnak és dédapának néhai **Osváth Imre**, sarkadi ev. ref. lelkész és a nagyszalontai ev. ref. egyházmegye kiérdemült esperesének, lelkipásztorságának 56-dik, életének 85-dik évében, végelgyengülés következtében folyó hó 23-án esti 3/4 7 órakor történt gyászos kimúltát. A megboldogult hült tetemei folyó hó 26-án délután 1 órakor fognak a sarkadi ev. ref. sirkertbe nyugalomra helyezettetni. Sarkadon, 1892. deczember 24-én. Béke lengjen porai felett! Leánya: **Osváth Eulália**, férjezett **Nagy Lajosné** gyermekeivel; néhai **Osváth Juliánna** férje **Szabó József**, gyermekeivel és unokáival; néhai **Osváth Piroska** férje **Kiss Imre** gyermekeivel és unokáival; néhai **Osváth Erzsébet** férje **Osiha Márton** nejevel és gyermekeivel; néhai **Osváth Lujza**, **Bor Áronné** életben levő gyermekei: **Bor Imre**, **Bor Áron**, **Bor Mária**, **Bor Erzsébet** — férjével **Ferenzi Józseffel** és **József** fiokkal. — **Bor Lajos**, **Bor János.**“ — A másik gyászlapot a gyászoló egyházközség állította ki, következőleg: A sarkadi ev. ref. egyház, ennek nevében annak előljárósága mély fájdal-

lommal tudatja szeretett lelkipásztorának: nagytiszteletű **Osváth Imre**, a szalontai ev. ref. egyházmegye 20 éven át volt esperesének, sarkadi lelkészségének 43-ik, életének 85-ik évében történt gyászos elhunytát stb. Bővebb nekrológot fogunk hozni a hosszas szolgálat után elgyöngült, lerokadt hű ember haláláról. Kívánjuk, érző szívünk legigazab b érzelmeivel kívánjuk, hogy legyen nyugodt síri álma, s lelke találjon eszöndes nyugalommat annál, ki őt, hogy sokra bízza ezután, magához vevé. — A debreczeni egyházmegyei lelkészi karban újra haláleset fordult elő. A sárándi lelkész, **Domby László** haláláról vettük nevezetesen a következő gyászlevelet: „A legmélyebb fájdalommal tudatjuk a szeretett férjnek és édes atyának, **Domby László** sárándi ev. ref. lelkésznek folyó hó 28-án délután 2 és 1/2 órakor élete 53-ik, boldog házasságának 23, s a sárándi egyházban lelkészi működésének 24-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos kimúltát. Drága halottunk földi részei folyó hó 30-án fognak Sárádon az ev. ref. egyház szertartása szerint a végnyugalom helyére tétetni. Mely vég-tisztességtételre rokonainkat, ismerőseinket és barátainkat fájdalommal szívvel meghívjuk. Kelt Sárádon, 1892. Deczember hó 28-án. Bánatos neje: özv. **Domby Lászlóné** szül. **Kádár Mária**. Szerető gyermekei: **László**, **Kálmán**, **Ilona** és **Irma.**“ — Részvétellel tudtuk már régebbi idő óta ez immáron elhunyt lelkészársunknak nehéz betegségét, s mégis meglepett halálhíre. Ki hosszas szenvedés után dől alá halálos ágyába, kinek élete vége már nem élet, csak a beteg lélek vergődése a beteg testben: megváltás annak a halál. Találjanak vigasztalást a hátramaradottak, a gyászoló felek abban a tudatban, hogy elköltözött kedvesök, míg lehetett, hű vala a rábízott talentumok kezelésében, s hogy a milyen bánattal szemléltük az ő vergődését, épen olyan igaz részvétellel állunk koporsója fölött. Legyen nyugodt síri álma! — Vettük még azon gyászhiót is, hogy néhai **Jékei Balogh Lajos**, egyházkerületi levéltárunkban évek óta nagy szorgalommal dolgozó díjnok, folyó hó 29-én d. e. 1/2 10 órakor, életének 64-ik évében rövid szenvedés után eszöndesen kimult. A megboldogult hült tetemei ma d. e. 10 órakor, az ev. ref. egyház szertartása szerint, a **Dombutca** 98. sz. háznál tartandó rövid imádság után a **Hatvanutcai** temetőbe helyeztetnek örök nyugalomra. Legyen nyugodt síri álma!

Tudomásul. Számosan tudakozódnak lelkészársaim közül, hogy közelebb megjelent „Vasárnapi, innepi és alkalmi imádságok“ ez. művem hol szerezhető meg? mi ára a könyvnek? Minden egyes tudakozódásra külön-külön válaszolnom felette sok időmbe kerül. Legyen azért szabad itt tudatnom, hogy fenti című Imakönyvem kizárólag nálam rendelhető meg (**Györgytelek**, **Szatmárm.**), és pedig bekötött példány ára 1 frt 25 kr, bérmentes küldéssel. **Biki Károly**, ev. reform. lelkész.

Szerk. posta. N. S. Ágya. Becses cikkére nem tudtam ez évben sort keríteni. Jönni fog lehetőleg már közelebb. — **N. E. Palád.** Későn jött ezen számra, de mindenesetre kiadjuk. — **N. S. A r a d.** Hasonlóképen.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**